חזיין לפרסי. מסך לפני הפתח ומקבל טומאה הוא כדאמרי' סוף פרק קמא דביצה (דף יד: וש"נ) מפני מה אמרו וילון טמא: **חזיין לנזייתא.** פי' בקונטרס לכסות בהן גיגית שעושין בה שכר ואי אפשר לומר כן דשעם וגמי לא מקבלי טומאה אלא מתורת כלי עץ דאיתקש לשק ובמסכת כלים פי"ו [מ"ח] תנן גבי כלי עור וכלי עץ זה הכלל העשוי לתיק טמא ולחיפוי טהור ותנן נמי פכ"ו [מ"ו] במס' כלים עור שעשאו חיפוי לכליס טהור דהא דפליגי התם למשקולת טמא ורבי יוסי מטהר משום דהעשוי לכסות משקולת פעמים שמקבלין בו דבר ור' יוסי מטהר משום דעיקרו לכסוי וצריך לומר הכא שעושין לקבל בהן דבר: **מסככין בבודיא.** עשויה היא לקבל תמריס כדאשכחן בכתובות פרק נערה (דף נ:) זיל הב ליה מתמרי דעל בודיא ות"ת אם כן מקבלת טומאה מדרבנן כדף של נחתומין פרק המוכר את הבית (ב"מ דף סו.) והיאך מסככין בה ויש לומר דההיא דאית ליה גדנפא היא העשויה לקבל תמריס והך מוקמינן בדלית ליה גדנפא דההיא ודאי עשויה לסיכוך וטהורה:

הדרן עלך סוכה

הישן תחת המטה בסוכה לא יצא ידי חובתו. בגמרא מוקי לה שמואל בגבוהה עשרה דפחות מכאן לא משיב אהל להפסיק ומצינן למימר דשמואל לטעמיה דמכשר בפרק קמא (דף י.) מחתוה כשאין בעליונה עשרה אבל לאיך אמוראי דפסלי משום דעליונה חשיבא אהל אע"פ שאינה גבוהה י' הוא הדין דמשיב אהל להפסיק ושמא מטה שאני כדאמר בגמרא דהויא לה מטה אהל ערלי הלכך כולהו מודו בנפחות מעשרה ולא כלום היא: **ראיתם** טבי **עבדי שהוא תלמיד חכם.** עבד כשר היה כדאיתא בפרק שני דברכות (דף מ:) ובירושלמי תני שהיה מניח תפילין ולא מיחו בידו חכמים ופריך מחלפא שיטתי' דרבן גמליאל דהא הכא גבי סוכה מיחו בידו חכמים מליצב בסוכה שהרי היה יושן תחת המטה[א] ומשני שהיה עושה כן שלא לדחוק את חכמים שהיו ישנים בסוכה[ב] ופריך אי שלא לדחוק את חכמים יצב לו חוץ לסוכה ומשני דרוצה היה לשמוע דברי חכמים: **תנן התם.** באהלות פ"ג [מ"ז] אחד חור שחררוהו מים מריש קמי דאיירי בציב[ג] שהוא קמור[ד] תחת הבית וקמ"ל אע"פ שנעשה ע"י מים לא שרליס[ה]:

יליף

שהן טמאות ושל טבריא שהן טהורות על מה נחלקו על שאר מקומות מר סבר כיון דליכא דיתיב עלייהו כדטבריא דמיין ומר סבר כיון דמקרי ויתבי עלייהו כדאושא דמיין אמר מר כל החוצלות מטמאין טמא מת דברי ר' דוסא והתניא וכן היה רבי דוסא אומר כדברין לא קשיא הא דאית ליה גדנפא הא דלית ליה גדנפא מיתיבי חוצלות של שעם ושל גמי ושל שק ושל ספירא מטמא טמא מת דברי ר' דוסא וחכ"א אף מדרס בשלמא למאן דאמר מרזובלי של שעם ושל גמי חזו לכינתא דפירי של שק ושל ספירא חזו לגולקי וצני אלא למ"ד מחצלות ממש בשלמא של שק ושל ספירא חזו לפרסי[ו] ונפוותא אלא של שעם ושל גמי למאי חזו חזו לנזיאתא איכא דאמרי בשלמא למ"ד מחצלות ממש של שעם ושל גמי חזו לנזיאתא של שק ושל ספירא חזו לפרסי ונפוותא אלא למ"ד מרזובלי בשלמא של שק ושל ספירא חזו לגולקי וצני אלא של שעם ושל גמי למאי חזו חזו לכינתא דפירי תניא א"ר חנניה כשירדתי לגולה מצאתי זקן אחד ואמר לי מסככין בבודיא וכשבאתי אצל ר' יהושע אחי אבא הודה לדבריו אמר רב חסדא והוא דלית ליה גדנפא אמר עולא הני בודיתא דבני מחוזא אלמלא קיר שלהן מסככין בהו תניא נמי הכי מסככין בבודיא ואם יש להן קיר אין מסככין בהן:

הדרן עלך סוכה

הישן א[א]תחת ב[ב]המטה בסוכה לא יצא ידי חובתו אמר ר' יהודה נוהגין היינו שהיינו ג[ג]ישנים תחת המטה בפני הזקנים ולא אמרו לנו דבר אמר רבי שמעון מעשה בטבי עבדו של רבן גמליאל שהיה ישן תחת המטה ואמר להן רבן גמליאל לזקנים ראיתם טבי עבדי שהוא תלמיד חכם ויודע שעבדים פטורין מן הסוכה לפיכך ישן הוא תחת המטה ולפי דרכינו למדנו שהישן תחת המטה לא יצא ידי חובתו: **גמ'** והא ליכא עשרה ד[ד]תרגמא שמואל ה[ה]במטה עשרה תנן התם ו[ו]אחד חור שחררוהו מים או שרצים או שאכלתו מלחת וכן מדבך אבנים וכן סואר של קורות מאהיל על הטומאה רבי יהודה אומר כל אהל שאינו עשוי בידי אדם אינו אהל מאי טעמא דרבי יהודה

שהן טמאות ושל טבריא שהן טהורות על מה נחלקו על שאר מקומות מר סבר כיון דליכא דיתיב עלייהו כדטבריא דמיין ומר סבר כיון דמקרי ויתבי עלייהו כדאושא דמיין אמר מר כל החוצלות מטמאין טמא מת דברי ר' דוסא והתניא וכן היה רבי דוסא אומר כדברין לא קשיא הא דאית ליה גדנפא הא דלית ליה גדנפא מיתיבי חוצלות של שעם ושל גמי ושל שק ושל ספירא מטמא טמא מת דברי ר' דוסא וחכ"א אף מדרס בשלמא למאן דאמר מרזובלי של שעם ושל גמי חזו לכינתא דפירי של שק ושל ספירא חזו לגולקי וצני אלא למ"ד מחצלות ממש בשלמא של שק ושל ספירא חזו לפרסי[ו] ונפוותא אלא של שעם ושל גמי למאי חזו חזו לנזיאתא איכא דאמרי בשלמא למ"ד מחצלות ממש של שעם ושל גמי חזו לנזיאתא של שק ושל ספירא חזו לפרסי ונפוותא אלא למ"ד מרזובלי בשלמא של שק ושל ספירא חזו לגולקי וצני אלא של שעם ושל גמי למאי חזו חזו לכינתא דפירי תניא א"ר חנניה כשירדתי לגולה מצאתי זקן אחד ואמר לי מסככין בבודיא וכשבאתי אצל ר' יהושע אחי אבא הודה לדבריו אמר רב חסדא והוא דלית ליה גדנפא אמר עולא הני בודיתא דבני מחוזא אלמלא קיר שלהן מסככין בהו תניא נמי הכי מסככין בבודיא ואם יש להן קיר אין מסככין בהן:

הדרן עלך סוכה

הישן. דאהל מפסיק בינו לסוכה ועיקר ישיבת הסוכה אהילה שתיה ושינה: **נוהגין היינו כו'.** טעמא מפרש בגמרא[ז] דלא אתי אהל ערלי ומבטל אהל קבע: **מעשה בטבי עבדו.** ועבדים פטורין מן הסוכה דמצות עשה שהזמן גרמה נשים פטורות וכל שהאשה חייבת עבד נמי חייב כדאמרי' בחגיגה (דף ד.): **ולפי דרכינו למדנו.** כלומר אע"פ שלא אמר לנו לשם לימוד אלא לשיחת חולין בעלמא שהיה משתבח בעבדו לבדיחותא בעלמא למדנו ע"פ דרך בדיחותו שהישן תחת המטה לא יצא ידי חובתו: **גמ' תנן התם.** באהלות (ח) ומישות: **חור שרליס.** כגון חולדות (ט) **או שאכלתו מלחת.** שהארץ מליחה ומתבקעת מאליה: **וכן מדבך אבנים.** גדולות הערוכות זו על זו ופעמים שהאחת סדורה על גבי השניה והתחתונות שוכבות זו אצל זו ומפילות[י] זו מזו ויש שם אהל טפח: **וכן סואר של קורות.** אף הן קורות הערוכות על גבי קרקע זו על גב זו ועומדות לבנין ויש שם הרבה נקבים ביניהם ויש בהן אהל. כל אלו אם כזית מת בתוך האהל בראשו אחד וכליס בראשו שני נטמאו באהל המת: **בידי אדם.** מתכוין לעשותו אהל: **אינו אהל.** לטומאה:

אהל

שהן טמאות. אף מדרס דמיוחדות לשכיבה הן ולא לתשמיש אחר: **ועל של טבריא.** קשות הן ואין לך אדם שוכב עליהן: **כיון דליכא דיתיב עלייהו.** אין רוב בני אדם רגילין לייחדן לכך: **דמקרי ויתבי.** ומייחדן לכך: **והתניא.** לעיל: **וכן היה ר' דוסא אומר כדבריו.** של ר' יוסי דזו וזו מסככין בה אלמא לאו כלי הוא לקבל טומאה: **גדנפא.** כעין שפה סביב גבוה מעט לקבל מה שנותנין בה ועשויה לתשמיש לתת פירות על גבה: **דליתיה גדנפא.** אפילו כלי לא הויא דלסכך על גבי אהליס עשויה: **שעם.** פוויי"ל מין שיפה: **של שק.** מנולה של עזים: **של ספירא.** ממה שמספר מלאכת הסוס ומזנבו: **מטמאין טמא מת.** ולא מדרס דכלי הן ולא ליתיה: **בשלמא למאן דאמר.** חוצלות היינו מזבלי איכא למימר בכל הני דכי לא עבידן לשכיבה כלי הס לתשמיש אחר: **של שעם ושל גמי.** אף על פי שאין גאגרגיס היטב ויש הפרש בין בית ניר לבית ניר: **רגוויין הן לכנפא דפירי.** פירות גסין שאין יוצאין דרך נקב קטן: **של שק ושל ספירא.** שגאגרגיס יפה: **חזו לגולקי וצני.** כליס כעין שקין שנותנין בהן קטניות ופירות דקין: **אלא למאן דאמר מחצלות ממש.** שהן פשוטין ואין להן בית קיבול: **בשלמא של שק ושל ספירא.** לר' דוסא אע"ג דלאו לשכיבה עבידי: **חזו לפרסי ונפוותא.** לוילון כנגד הפתח כדמתרגם מסך הפתח (שמות לה) פרסא דתרעא: **נפוותא.** לנפות בהן הקמח כמות שהן נותנין עליו קמח וכופלין אותן וקושרין בראש הכפל כעין בויטי"ל שלנו: **למאי חזיין.** אליבא דרבי דוסא דאמר לאו לשכיבה עבידן אמאי טמאות אוש טומאה: **לנזייתא.** לכסות בהן גיגית שעושין בהן שכר: **חגניה.** בן אחי רבי יהושע: **כשירדתי לגולה.** כשירד לגולה לעבר שנה כדאמרינן בברכות בהרואה (דף סג.): **בודיא.** מחצלת: **מסכליס.** דסתמא לסיכוך ואינה כלי לתשמיש: **קיר.** הוא גדנפא:

הדרן עלך סוכה

הישן. לא יצא. דאהל מפסיק בינו לסוכה ועיקר ישיבת הסוכה אהילה שתיה ושינה: **נוהגין היינו כו'.** טעמא מפרש בגמרא[ז] דלא אתי אהל ערלי ומבטל אהל קבע: **מעשה בטבי עבדו.** ועבדים פטורין מן הסוכה דמצות עשה שהזמן גרמה נשים פטורות וכל שהאשה חייבת עבד נמי חייב כדאמרי' בחגיגה (דף ד.): **ולפי דרכינו למדנו.** כלומר אע"פ שלא אמר לנו לשם לימוד אלא

עין משפט נר מצוה

א א **ב** מיי' פ"ה מהל' סוכה הלכה כג סמג עשין מג טוש"ע ח"מ סי' תכז סעיף ח:

ב ג מיי' פי"ג מהלכות טומאת מת הלכה ז סמג עשין לא:

רבינו חננאל

שהן טמאות ועל של טבריא שהן טהורות, ועל מה נחלקו על שאר מקומות. ר' דוסא סבר כיון דליכא דיתיב עליהן, אע"ג דמיטמו טמא מת לא מיטמו מדרס, דגרסינן בנדה פרק בא סימן התחתון יש שמטמא טמא מת ואינו מטמא מדרס, לאתויי סאה ותרקב, דתניא והיושב על הכלי אשר ישב עליו הזב, יכול כפה סאה או תרקב וישב עליו יכול יהא טמא, ת"ל אשר ישב עליו הזב יטמא, מי שמיוחד לישיבה, יצא סאה ותרקב שאם ישב עליהן, אומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו. וחכמים אומרים כיון דאיכא דמיקרי ויתבי עלייהו, כדאושא דמיין, שהן עשויות לישיבה. ואקשינן עלה וכי סבר ר' דוסא שהחוצלות מקבלי טומאה, והתניא וכן היה ר' דוסא אומר כדברי ר' ישמעאל כי המחצלות מסככין בהן בין (ארובה) [ארוגה] בין גדולה, וכל שמסככין בה אינה מקבלת טומאה. ושנינן הא דתניא מיטמאין טמא מת בדאית להו גדנפא. ומותבינן על ר' שמעון בן לקיש, חוצלות של שעם ושל גמי [ושל שק ושל ספירא מטמא טמא מת דברי ר' דוסא. בשלמא למ"ד מרזובלי של שעם ושל גמי], חזו לתופרן ולעשות מהן בנאתא, פיר' כלכלה דפירי. של שק ושל ספירה, חזו לעשות כסוי לגולקי וצני, [פי'] שקים של שער שפרופות. אלא לר' שמעון בן לקיש דאמר מחצלות ממש, בשלמא של שק ושל ספירה חזו לפרסי ונפוואתא, פי' כמו נפה וכברה, כלומר הנה כלים הן לפיכך מקבלי טומאה, אלא של שעם ושל גמי למאי חזו, ושני חזו לנזיאתא, פירוש בלשון טיית סדנאת, כסוי קנקנים של יין. כדגרסינן לבי נזייתא ריחטא. איכא דאמרי בשלמא למאן דאמר מחצלת כר'. תניא אמר ר' חנינא כשירדתי לגולה מצאני זקן אחד ואמר לי מסככין בבודיא, וכשבאתי כר'. רב חסדא אמר והוא דלית לה [גדנפא], וכן הלכה. ירושלמי רבה בר בר חנה בשם ר' יוחנן במחצלות אושא שנו. אמר ר' אליעזר סתם מחצלות אושא טמאים עד שיעשום אהלים, סתם מחצלות טבריא טהורות עד שיעשום לשכיבה. רבנן הורו באלו שעל פתח החניות שטהורות. הורי ר' אבא, ארוגה טמאה. מהו לסכך בה, מחלוקת ר' אליעזר וחכמים. ר' יצחק בר' אליעזר הורי מדוחק להתיר יהודה אומר כל שאינו בידי אדם אינו אהל, ומודה בשקיפין ובסלעין. מאי טעמא דר' יהודה,

---

ז) [פי' כמו נפה וכברה ועיון], **ח)** [ע"ל י:], **ט)** [ע"ל יא:], **י)** [ע"ל יא:], **כ)** [ע"ל י:], **כא)** [ע"ל יא:], **כב)** [ע"ל יא:], **כג)** [ע"ל יא:], **כד)** [ע"ל יא:], **כה)** אהלות פ"ג מ"ז, **ו)** [לקמן כא:], **ז)** בס"א: ומופרדות,

---

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לא שרליס כגון חולדות וחיטות היא תנשמת בלא עינים. הס"ד:

לעזי רש"י

פוויי"ל. סוג של קנה סוף. בויטי"ל (בוריטי"ל). כברה, נפה.

מוסף רש"י

שהיינו ישנים תחת המטה. דמעטה לגבי סוכה אהל אינו אלא מפסיק שמסלקין אותה ממקום למקום (לעיל יא.).

מוסף תוספות

א. משמע להו כי משום אימתו של רבן גמליאל הוא שנכנס תחת המטה, שהיה פטור מן הסוכה, [ו]אלו היה יושב בסוכה היה מוחה בו רבן גמליאל לפי שאסור לו לישב שם, שאלמלא היה מותר לישב שם לא היה לו לישב תחת המטה לפי שפטור מן הסוכה, וזו שמשבחו רבן גמליאל שישב לו תחת המטה לפי שפטור מן הסוכה. ריטב"ש. **ב.** פי' שלא נכנס תחת המטה מפני שהוא אסור לישב בסוכה אלא מפני שלא ידחוק את החכמים. **שם. ג.** ביב. **גיגית** תחת הקרקע שבו יוצאין השופכין לחוץ. פי' הרמ"ם אהלות פ"ג מ"ז. **ד.** מכוסה, כדתנן בפס"ז דכלים, גבי התיבה והקמרון שלה דהיינו הכיסוי שלה. **שם. ה.** בין יהא זה הביב על ידי מים או על ידי שרצים כך דינו. רא"ש אהלות פ"ג מ"ז.

רבינו חננאל (המשך)

ראשי מעדנים ולסכך בהן, תנינן וכן המתיר ראשי מעדנים טהורות (ותמר) [ואת אמר] הכן.

הדרן עלך סוכה שהיא גבוהה

הישן תחת המיטה לא יצא ידי חובתו.

תרגמה שמואל במיטה עשרה נעשה אהל והישן בה אינו ישן בסוכה. תנן התם באהילות פ"ג טפח על טפח על רום טפח מרובע מביא את הטומאה כו', עד אחד חור שחררוהו מים (או) [פי'] שנקבוהו מים, או שרצים, או אכלתו[ן] מלחת [פי'] ארץ מליחה, וכן מדבג של אבנים, וכן צבר של קורות [פי' קורות] צבורות זו על זו. ר'

אהל אהל ריבה. אהלים טובה כתיבי בפרשה פרה לרבות אף העשוי מאיליו: **מפני קבר התהום.** כל שם קבר התהום וטומאת התהום שבש"ס לשון ספק הוא כתהום שאינו גלוי. מפני קבר התהום שכל העיר היו מסופקין שמא יש שם קבר ואין לו למת אלא טפח וטומאה שהיא רצופה בוקעת ועולה לרקיע לכך היו בונין אותה ע"ג כיפין שאפי' יש שם קבר מתחת הרי אהל מפסיק: **ומביאין נשים עוברות בו'.** משום שהיא לתנן (פרה פ"ג מ"ז) מטומאין היו את הכהן השורף את הפרה ומטבילין אותו מיד להוציא מלבן של צדוקין שהיו אומרים במעורבי השמש היתה נעשית וכיון לטבול יום כשר בפרה עשו בה מעלות הרבה כדי שלא יזלזלו בה תקנו כל מעשה פרה בכלי גלים וכלי אבנים וכלי אדמה שאין מקבלין טומאה והכהן השורפה הזקיקוהו לפרישת שבעת ימים ואין אחיו הכהנים נוגעין בו כדאמרינן בפ' קמא דיומא (דף ב.) ואמר מר מזון עליו כל שבעה ותקנו שיהו תינוקות הללו ממלאין לו מים לקדש בהן מי חטאת ומשום מעלה תקנו שיהו טהורים מכל טומאה ובמוספתא [ה] שינו עד שיהו בני שבעה ובני שמנה שנים מגדלין אותן ולא יותר שלא יראו קרי: **ומביאין שוורים.** כשהיו רוצים לילך ולמלאות מים חיים מן השילוח: **וכוסות של אבן ביתיסס.** שכל מעשיה היו בכלי אבנים כדפרישית: **ירדו לתוך המים ומלאום.** קסבר הא תנא מילוי בעינן ולא שישלשל בחבל: **מפני קבר התהום.** שמא יש כאן טומאה: **אלא שוורים.** שבריסס רחבות ותינוקות יושבין עליהם וכריסן מפסיק שאין התינוקות מתהילין על האדץ ולקמן מפרש טעמא אמאי לא היו מביאין דלתות. אלמא משמעינן רבי יהודה דשדרתן של שוורים שהיא כעין גג וחלל של בהמה הוא האהל המפסיק ואע"ג דאינו עשוי בידי אדם: **כמלא אגרוף.** אהל שרחב כמלא אגרוף שהוא יותר מטפח מודה רבי יהודה שאע"פ שאינו עשוי בידי אדם חשוב להיות אהל דכמלא אגרוף מצינו חשוב למאור שאינו עשוי בידי אדם כדתנן באהלות (פי"ג מ"א וכלים פי"ז מ"ב) ובמס' נכורות מייתינן לה בפרק על אלו מומין (דף מז.) מאור שלא נעשה בידי אדם שיעורו להוציא את הטומאה לאויר כמלא אגרופו וזהו אגרופו של בן אבטיח וישנו גדול כראש כל אדם וכי אר"י דאינו אהל היכא דאין עשוי בידי אדם בטפח קאמר: **בשקיפין.** סלעים הנופלים ומתפרקין ברוח ויש חור גדול במקום עקירתן: **נקיקי.** ביקועין: **והרי הלא דיש בה כמה אגרופים.** מן הקרקע עד הדלת וקא מ"ר יהודה לא היו מביאים דלתות קא סלקא דעתיה משום דאין דרך אהל בכך וכל שכן שוורים: **כל עיקר.** [ו] לא משום דאינו אהל אלא שלא תהא דעתו של תינוק גסה עליו פריון"ר בלע"ז שמתוך שאינו יראת ליפול והרי הוא בטוח כאילו הוא בעלייה רחבה ויוצא ראשו חוץ לדלת ומתהיל לפיכך מביאין שוורים בלי דלתות ומתוך שהוא יראת ליפול אינו מוציא ראשו להלן מן רחב השור: בקבר

[ו] ילוף אהל אהל ממשכן כתיב הכא [1] זאת התורה אדם כי ימות באהל וכתיב התם [2] ויפרש את האהל על המשכן מה להלן בידי אדם אף כאן בידי אדם ורבנן אהל אהל ריבה וסבר ר' יהודה כל אהל שאינו עשוי בידי אדם אינו אהל ורמינהו [ז] [א]חצירות היו בנויות בירושלים ע"ג הסלע ותחתיהם חלל מפני קבר התהום ומביאין נשים עוברות ויולדות שם ומגדלות בניהם שם לפרה ומביאין שוורים ועל גביהן דלתות ותינוקות יושבין על גביהן וכוסות של אבן בידיהם הגיעו לשילוח ירדו לתוך המים ומילאום ועלו וישבו להם [ח] רבי יוסי אומר ממקומו היה משלשל וממלא מפני קבר התהום ותניא [ט] ר' יהודה אומר לא היו מביאין דלתות אלא שוורים והא שוורים דאהל שאינו עשוי בידי אדם הוא וקתני ר' יהודה אומר לא היו מביאין דלתות אלא שוורים כי אתא רב דימי א"ר אלעזר מודה ר' יהודה כמלא אגרוף תנ"ה ומודה ר' יהודה בשקיפין ובנקיקי הסלעים והרי דלת דיש בה כמה אגרופין וקתני רבי יהודה אומר לא היו מביאין דלתות אלא שוורים אמר אביי לא הוצרכו להביא דלתות רבא אמר לא היו מביאין דלתות כל עיקר שמפני שדעתו של תינוק גסה עליו שמא יוציא ראשו או אחד מאבריו ויטמא בקבר

יליף אהל אהל ממשכן. ומ"ת מי ממשכן יליף אפילו עשוי בידי אדם נמי לא יביא את הטומאה אלא פשתן כדאשכחן פרק במה מדליקין (שבת דף מ: ושם) דתנן כל היולא מן הצר אינו מטמא טומאת אהלים אלא פשתן ויליף בגמרא אהל אהל ממשכן וי"ל [א] דכל המאהילים דמטמאים ילפינן בספרי בפרשה פרה בקל וחומר ממצורע דתניא מנין לעשות שאר המאהילים כאהל המת אמרת מה מצורע הקל עשה בו כל המאהילים כאהל מת החמור לא כל שכן לגבי מצורע כתיב מושבו [ב] ודרשינן בתורת כהנים מושבו טמא [ג] מכאן אמרו הטמא יושב תחת האילן וטהור עובר טמא ומ"מ אם כן כי לא עביד נמי בידי אדם נילף בקל וחומר ממצורע [ד] וכי תימא אם כן ג"ש מאי אהניא הא איצטריכא ליה לדרשה דפרק במה מדליקין דכל היולא מן הצר אינו מטמא טומאת אהלים [ה] ויש לומר דמושבו לא משמע לא ריבוי ולא מיעוט לענין שאינו עשוי בידי אדם ולרבי יהודה דמעטיה רחמנא גבי מת ילפינן מצורע הקל בקל וחומר ממת דלא מטמא ולרבנן לא מחלק לא הכא ולא הכא ואף על גב דסתם סיפא דרבי יהודה אתיא שפיר דהיא דאילן כרבי יהודה דאמר בשמעתין מודה היה רבי יהודה כמלא אגרוף [ו] ומ"ת וכיון דשאר המאהילים ילפינן ממת ק"ו ממצורע אם כן נימא דיו ולא מטמא עוברים כמו קוברי המת שהיו עוברים באכסדרה ויש שם כלים דמצורע עובר אינו מטמא באהל כדתניא בתורת כהנים וכדתנן במסכת נגעים פ' י"ג (מ"ז) ומייתי לה פ"ק דקדושין (לג:) ויש לומר דק"ו זה אינו אלא גלוי מילתא בעלמא הוא דלא ילפינן ממשכן למעוטי שאר המאהילים:

ומביאין נשים עוברות ויולדות. אע"פ שהיו התינוקות טמאים בנדה ויולדות [ז] לא היו חוששין אלא לשומרן מטומאת מת דבעיא הזאה ומטומאה היולא מגופו [ח] כגון בעל קרי כדתניא בתוספתא [ט] שהיו מגדלין אותן עד שיהו בני שבע שנים או שמנה ולא יותר שלא ילאו קרי וקלא תימה מה מועיל מילוי זה שהיו ממלאין בתינוקות סוף סוף בעינן מים בשעת קידוש שנותנין האפר במים או בשעת הזאה לרבי יהודה או לרבנן כדמוכח פרק טרף בקלפי (יומא דף מג:) ויש לומר דמה שהיה יכול לתקן מתקנין משום מעלה דכולה מילתא מעלה בעלמא כדאיתא בריש [י] (יומא) (דף ג:): **ועל גביהן דלתות.** מאן דאמר בגיטין (דף ח:) ובמזיר פרק כהן גדול (דף כה.) ובפ' בכל מערבין (עירובין דף ל:) ובפרק במה דמגיגה (דף כה.) דאהל זרוק לא שמיה אהל לחוץ בפני הטומאה מאי למימר דסבר לה כרבי יהודה דאמר בשמעתין לא היו מביאין דלתות אלא שוורים שכריסותיהן רחבות ואע"פ שגם הם אהל זרוק מ"מ בדילהו גלי לחמנא דחשיבי אהל כדדרשינן מדכתיב (אויב ו) ובעצמות וגידים תסוككני ומיהו לר' [יא] אליעזר דלקמן ודאי קשה דמפרש טעמא דשוורים משום דמגינים על הרועה שלהם וקושיא דמטה משני משום דהויא אהל ערלי ואהלי טעמא קשה היכי עבדינן למ"ד אהל זרוק לא שמיה אהל דאפי' שידה תיבה ומגדל לא מייני: **והתינוקות יושבין.** בתוספתא דפרה [פ"ג] קתני דהכל שוין שהתינוקות צריכין טבילה כלומר הכל שוין בין ר' עקיבא בין ר' יוסי הגלילי שנתלקו לענין הזאה כדתנן במסכת פרה פ"ג [מ"ד] צריכין היו התינוקות להזות דברי ר' יוסי הגלילי [יב] ר"ע אומר לא היו צריכין להזות [יג]: **ירדו לתוך המים ומלאום.** [יא] קסבר הא תנא מילוי ידים בעינן ולא שישלשל בחבל כך פירש בקונטרס ותימה גדולה פירש דבכולהו סתמי מוכחי במסכת פרה (פי"ז משנה ו ז) שהיו מוליכין חבל כדי למלאות ואפילו נתמלא הכלי מלאינו [יב] משמע דכשר במילוי דתנן במס' פרה פ"ה (מ"ז) השוקת שבסלע [יג] אין ממלאין בה היתה כלי וחברה בסיד ממלאין עוד תניא בתוספתא דפרה אמר לפני רבי עקיבא משום רבי ישמעאל כוסות של אבן היו תלויין בקרני רבי יוסי ורבנן דרבנן סברי משום דהוה פורתא לא מייתינן לקבר התהום [יד] ורבי יוסי חייש: **תניא** נמי הבי. משמע לכאורה שהיא ברייתא והיא משנה שלימה במסכת אהלות (פ"ג מ"ז) סיפא דהיא דלעיל דהכי תנן התם רבי יהודה אומר כל אהל שאינו עשוי בידי אדם אינו אהל ומודה בשקיפים וסלעים [טו] ו: **והרי דלת דיש לה כמה אגרופין.** ואי היכי אמר רבי יהודה אומר כל אהל שאינו עשוי בידי אדם אינו אהל ומודה בשקיפים וסלעים [טו] ו: **והרי דלת דיש לה כמה אגרופין.** אלמא בידי אדם הוא דמדעת הוגמו לשם אהל ועוד מאיזה טעם יש לשוורים להועיל יותר מן הדלתות ובקונטרס פירש קא סלקא דעתיה משום דאין דרך אהל בכך וכל שכן שוורים ולפי זה היא גופא ול"ל דקא סלקא דעתיה דבעלי חיים חשיבי לאהל טופי מדלתות ליחשב אהל אף על פי שאין דרך אהל בכך ולא שייך טעם זה אלא בדבר התלוי בסברא ולא למאי דילפינן ממשכן: **שדעתו** של תינוק גסה עליו. קסבר [טז] רבי יהודה אהל זרוק שמיה אהל דמשמע הא לא מפני שדעתו גסה היו מביאין דלתות: ובעצמות

מסורת הש"ס

[ה] [שבת מז:], [ז] [מכות קיג.] פרה פ"ג מ"ז, [ח] ד"ה הכין, [ט] [תוס' פרה פ"ג ה"ב], [י] [דפרה פ"ג], [יא] [ל"ל פרק בתרא דזבחים דף קיג.], [יב] [ל"ל אלעזר. מלור דבש], [יג] [ל"ל אחריכם], [יד] [גם הר"ש הגיה דבר זה בתימה ועי' ישוב ע"ז בתי"ט פפ"ג דאהלות בשם מהר"ש], [טו] [עירובין ל:].

תורה אור השלם

1. זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת בָּאֹהֶל כָּל הַבָּא אֶל הָאֹהֶל וְכָל אֲשֶׁר בָּאֹהֶל יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים:
במדבר יט יד
2. וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן וַיָּשֶׂם אֶת מִכְסֵה הָאֹהֶל עָלָיו מִלְּמַעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה:
שמות מ יט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כל עיקר ולא:

מוסף רש"י

ותחתיהם חלל. אפס יש קבר מפסיק האהל וסוב לון טומאה נוקעת למעלה מן האהל, אבל טומאה רצולה בוקעת ועולה עד לרקיע (זבחים קיג.). **ומגדלות בניהם שם לפרה.** דמשום דמטמאין את הכהן השורף את הפרה מפני הצדוקים, עשו בה שלא מעלת הכהנים, שאין אחיו הכהנים נוגעין בו כל שבעת ימי פרישותו והוו אלו תינוקות נוגעין בו (וי"ג: ממגאין מי חטאת) ומזין עליו (שם). **ועל גביהן דלתות.** להפסיק בין התינוקות לקרקע, שלא יאהילו על קבר התהום בלכתם למלאות מים חיים לקידוש מן השילוח (שם). **וכוסות של אבן.** שכל מעשה פרה בכלי גלים בכלי אבנים שאין מקבלים טומאה, כדאמר טעמא בשמעתא קמייתא דסדר יומא (שם ועי' יומא ב.).

מוסף תוספות

א. דלגבי אהל המת יש שני ענינים חלוקין, האחד טומאת אהל עצמו שהוא מטמא וצריך הזאה כדכתיב והזה על האהל, והשני טומאת כלים ודברים הנאהלים תחתיו, ושמעתא דפרק במה מדליקין מיירי לענין טומאת אהל ובהאי ילפינן בגזירה שוה ממשכן שאינו מטמא אלא אהל של פשתן או של עור בחמה טהורה, ושמעתא דהכא מיירי לענין הדברים הנאהלים תחת האהל, והכא לא גמרינן גזירה שוה דמשכן לגמרי שלא יטמא כלים אלא אהל של פשתן משום דאיכא מצורע שהוא קל ממת והוא מטמא כל הדברים הנאהלים תחת אהלו וכו'. ריטב"א. ב. מדכתיב מושבו ולא כתיב אהלו. מה' כרש"ש. ג. שמעת מינה כל מילי נמי. שם. ד. דהא כתיב ביה מושבו דמשמע כל מידי. ריטב"א. ה. לענין טומאת האהלים עצמו אבל לדברים הנאהלין ממצורע גמרינן לגמרי. שם. ו. דכיון דמקום חשוב הוא אע"פ שאינו עשוי בידי אדם קרוי אהל ומביא טומאה. מה' כרש"ש ועי' ריטב"א. ז. שהרי היו טמאין משעת לידה שהיתה אמן טמאה לידה וטמאתן. ריטב"א. ח. [שם]טומאה היוצאה מן הגוף חמורה להם. מאיר. ט. חיישינן דילמא אייתי עורבים כדית מן המת ושדו מעלה בעלמא. ר"ש פרק ט מ"ד. י. דלא חיישי' למת אבל מודה דבעו טבילה כדקתני בתוספתא (שם) דחיישינן אשרץ אבל הערב שמש לא בעי דכל מעשיה בטבול יום. שם. יא. ותימה כיון דאפשר בשלשול בחבל כרבי יוסי מאי טעמא דת"ק שהיה מורידו ולא היה חושש בקבר התהום באותו מקום, ורש"י ז"ל רצה להשמע מזה ופירש. ריטב"א. יב. שלא מכח אדם. שם. יג. שוקת היא אבן חלולה שעל שפת המעיין והמים נכנסין לה דרך חור שבדופנה ומשקין בה בהמות והכא מיירי בסלע מחובר שחקקה אין נחשב כלי הואיל ולא היה עליו שם כלי בתלוש ואפילו היה תלוש אלא שקבעו ולבסוף חקקו. ר"ש פרק פ"ט מ"ז. יד. דכל כי האי פורתא דלא שכיח שיהא שם בנהר קבר התהום לא עבדינן מעלה וחומרא יתירה לחוש לקבר התהום ומסתייהו למיזל עד הנהר על גבי שוורים. ריטב"א. טו. עי' מהר"ש מרוטנברג אהלות פ"ג מ"ז שמתרץ.

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פ"ג מהלכות פרה הלכה ז סמג עשין רלב:

לעזי רש"י

פריוו"ר (פריבי"ר"ד). מכיר, מורגל.

רבינו חננאל

ילוף אהל אהל, כתיב הכא אדם כי ימות באהל וכתיב התם ויפרוש את האהל על המשכן, מה להלן בידי אדם, הכא נמי בענין אהל העשוי בידי אדם. איני והתנן במסכת פרה פ"ג חצירות היו בירושלים נטויות על גבי סלע, ותחתיהן חלול מפני קבר התהום כו'. פ' שאם יש שם קבר תחתיו נעשה חלל זה אהל ואין טומאה בוקעת ועולה למעלה מן האהל, לפיכך התינוקות (ה)מתגדלים באותן חצירות. וכן כשהיו מוליכין אלו התינוקות מן החצירות הזן להר הבית היו מרכיבין אותן על גבי שוורים, ועל גבי השוורים דלתות, והתינוקות יושבין מלמעלה, שאם יש שם קבר, הדלתות נעשות אהל והן מפסיקין בין הטומאה לתינוקות. ותניא ר' יהודה אומר לא היו מביאין דלתות אלא שוורים, והא שוורים שאינו עשוי בידי אדם. ומשני ר' אלעזר כי בעי ר' יהודה אהל בידי אדם (ב' טפח') [בטפח], ומודה ר' יהודה כמלוא אגרוף שהוא יותר מטפח, כדכתיב באבן או באגרוף, שאע"פ שאינו בידי אדם, אהל הוא. מדקתני [ומודה] ר' יהודה בשקיפין ובנקיקי הסלעים, **והאי דקתני לא** היו מביאין דלתות אלא שוורים, אביי אמר הכי קתני, לא הוצרכו להביא דלתות, דיי להם בשוורים. רבא אמר חייש ר' יהודה, הואיל ודעת התינוקות גסה, שמא יוציא כו', לפיכך אמר אין מביאין דלתות אלא שוורים.

ד א ב ג טוש"ע ח"מ סי' תכל סעיף יג:

רבינו חננאל

תניא כוותיה דרבא. ואקשינן והרי מטה דיש בה כמה אגרופין, ולא חשיב ליה ר' יהודה אהל ומכשיר לישן תחתיה בסוכה. ודחינן שאני מטה דלגבה עשויה, כלומר הנסרין הנתונות עליה לישן עליהן (עליהן) על גביהן נתונות ולא תחתיהן. ואקשינן אי הכי שוורין נמי לגבן עשוין, ושנינן שאני שוורים פעמים שהרועים נכנסים תחתיהם בצל מפני החמה, ובגשמים מפני הגשמים, שנמצאו להם (כמה) [כמו] אהל. אי הכי מטה נמי מגינה על מנעלים וסנדלים, ונדחת זו. **ומשני רבא** אלא שאני שוורים, הואיל ומגינים על בני מעיים כסוכה, שנאמר עור ובשר תלבישיני ובעצמות וגידים תסוككני. **איבעיא אימא** ר' יהודה לטעמי' דאמר דירת קבע בעינן, והויא לה סוכה [קבע] ומטה דירת עראי, ולא אתו אהלי עראי ומבטלי אהלי קבע. **והא** ר' שמעון נמי דבעי סוכה דירת קבע, וקתני מעשה בטבי עבדו של רבן גמליאל כו', ופליג על ר' יהודה. ואסיקנא בהא פליגי, ר' שמעון [סבר] אתו אהלי עראי ומבטלי אהלי קבע, ור' יהודה סבר לא. **רבי** יהודה ור' שמעון מפורשין בפרק הראשון, אמר אביי, רבי ור' יאשיה ור' יהודה ובית שמאי ור' שמעון ורבן גמליאל ור' אליעזר ואחרים, כולהו סבירא להו סוכה דירת קבע בעינן. [מנין שאפי' שיחת חכמים צריכה תלמוד שנאמר ועלהו לא יבול]. מצאנו כי עלי האילן נקראו שיחים, כדכתיב תחת אחד השיחים, וכתיב וכל שיח השדה, וכתיב בין שיחים ינהקו. כמו שנקראו דברי תורה שיחה, כדכתיב והקיצות היא תשיחך. **פיסקא** (הסוכך) [הסומך] **סוכתו בכרעי המיטה בשרה.** אמר אביי לא שנו אלא מעמיד, שנמצא מחזיק ל) הסכך (אלא דר' יהודה) בדבר שאין לו קבע, ויש אומרים בדבר המקבל טומאה. אבל סיכך על גבי המיטה וכותלי המיטה הן דפנות, דברי הכל כשרה.

ל) נראה דהגאון מסורס כאן וכן ג"ל אמר אביי לא שנו דברי ר"י אלא מעמיד שנמצא ממחזיק הסכך בדבר שאין לו קבע וכו'.

ובעצמות וגידים תסוككני. אף על גב דהתם קרא בארבע כתיב כל שכן בהמה שכריסה למטה כעין אהל: **למדנו** שעבדים פטורים מן הסוכה. ואע"ג דהתם מצות עשה שהזמן גרמא אצטריך לאשמועינן דלא תימא דחייבין משום דכתיב תשבו כעין תדורו כדלקמן בשילהי פירקין (דף כח:): **שאין** לה קבע. (ב) שמטלטלת על ידי המטה ורבי יהודה לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע כך פירש בקונטרס לפי שכרא זו מצינו למימר דפליגי נמי בסוכה שבראש העגלה וגרים שפיר לעיל בפרק קמא (דף ז:) ולקמן בפירקין (דף כג.) בראש העגלה גבי פלוגתא דרבן גמליאל ור' עקיבא בראש הספינה דבראש העגלה נמי פליגי והא דמודה רבן גמליאל בראש הספינה דכשרה היכא דיכולה לעמוד ברוח שאינה מנויה דיבשה כדאמרי' לקמן (שם) אע"ג דמטלטלת ע"י הספינה שאני ספינה לורחא בהכי וחשיבא קבע אע"ג דמטלטלת ואפילו לאמן דמפרש הכא טעמא דמתניתין משום דבר המקבל טומאה מכל מקום מודה הוא דפליגי נמי בטעמא דדירת קבע מדע מדלא קאמר איכא ביניייהו כגון שמסר בשידה תיבה ומגדל המחזיקים ארבעים סאה בלא שהם כוריים ביבש דלמאן דאמר לפי שאין לה קבע דמטלטלת ולמאן דאמר לפי שמעמידה בדבר המקבל טומאה הני כיון דבאין במדה טהורים כדתנן פרק ט"ו דכלים (מ"ל) ומיהו קשה דלקמן (דף כג.) דפסיל ר' יהודה סוכה על גבי בהמה מאי טעמא משום דכתיב חג הסכות תעשה לך שבעת ימים סוכה הראויה לשבעה וזו אינה ראויה לפי שאין עולין לה בי"ט והשתא תיפוק ליה משום דמטלטלת ע"י בהמה ואינה קבע מידי דהוה אסומך בכרעי המטה ובירושלמי משמע דטעמא לפי שאין לה קבע שאין לה י' טפחים מן המטה עד לגג ל) דהך פלוגתא דר' זירא ור' אבא דהכא מתני לה בירושלמי בר' אמי ור' אבא וזה לשונו אמר רבי אמי על שם שאין מכרעי המטה לסכך עשרה טפחים אמר ר' אבא משום שאין מעמידין בדבר טמא הא תני מעשה בירושלים שהיו משלשלין מטותיהן לפני חלונותיהן והיו מסככין על גביהן אין תימא משום שאין מעמידין על דבר טמא הא לית ליה טעמא אבא משום שאין מכרעי המטה לסכך י' טפחים עד כאן ירושלמי ואותן של אנשי ירושלים היה עשרה מכרעי המטה לסכך והא דקתני מתניתין רבי יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד בעצמה אסורה דמשמע הא יכולה לעמוד כמו שסמכה על יתידות כשרה אע"פ שאין מכרעי המטה לסכך עשרה לא חשיב ערבי כיון ב) דאי שקיל לה למטה איכא אויר עשרה והסוכה מתקיימת כדאמר אביי בשמעתין למאן דאמר אין לה קבע הרי יש לה קבע כלומר אי שקיל לה למטה ג) דמטה לאודה קיימא ואין הסוכה נפסלת בשביל שהכניס בה מטה ומיעט אויר מידי דהוה אכריס וכסתות דפרק קמא (דף ג:) לא הוי מיעוט לא לענין עשרה ולא לענין עשריס:

בקבר התהום תניא כוותיה דרבא ר' יהודה אומר לא היו מביאין דלתות כל עיקר מפני שדעתו של תינוק גסה עליו שמא יוציא ראשו או אחד מאבריו ויטמא בקבר התהום אלא מביאין שוורים המצרים שכריסותיהן רחבות והתינוקות יושבין על גביהן וכוסות של אבן בידיהן הגיעו לשילוח ירדו ומלאום ועלו וישבו להן על גביהן והרי מטה דיש בה כמה אגרופים ותנן ר' יהודה אומר נוהגים היינו שהיינו ישנים תחת המטה בפני הזקנים שאני מטה הואיל ולגבה עשויה שוורים נמי לגבן עשוים כי אתא רבין א"ר אלעזר שאני שוורים הואיל ומגינים על הרועים בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים אי הכי מטה נמי הואיל ומגינה על מנעלים וסנדלים שתחתיה אלא אמר רבא שאני שוורים הואיל ועשוים להגין על בני מעים שלהן שנאמר [1]עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידים תסוككני ואי בעית אימא ג) ר' יהודה לטעמיה דאמר ד) סוכה דירת קבע בעינן והוה ליה מטה דירת עראי וסוכה אהל קבע ה) ולא אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע והא ו) ר"ש דאמר נמי סוכה דירת קבע בעינן ז) (הא) ואתי אהל עראי ומבטל אהל קבע ח) (אין) בהא פליגי מר סבר אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע ומר סבר לא אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע: א"ר שמעון מעשה בטבי עבדו: תניא א"ר שמעון משיחתו של רבן גמליאל למדנו שני דברים למדנו שעבדים פטורים מן הסוכה ולמדנו שהישן תחת המטה לא יצא ידי חובתו ולימא מדבריו של רבן גמליאל מילתא אגב אורחיה קמ"ל כי הא ט) דאמר רב אחא בר אדא ואמרי לה אמר רב אחא בר אדא אמר רב המנונא אמר רב מנין שאפי' שיחת ט) תלמידי חכמים צריכה ט) לימוד שנאמר [2]ועלהו לא יבול: **מתני'** א) הסומך סוכתו בכרעי המטה כשרה ר' יהודה אומר [3]אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה פסולה: **גמ'** מ"ט דר' יהודה פליגי בה רבי זירא ורבי אבא בר ממל חד אמר מפני שאין לה קבע וחד אמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה מאי בינייהו כגון שנעץ שפודין של ברזל וסיכך עליהם למאן דאמר לפי שאין לה קבע הרי יש לה קבע ומאן דאמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה הרי מעמידה בדבר המקבל טומאה אמר אביי [4]לא שנו אלא סמך אבל סיכך על גב המטה כשרה מאי טעמא למאן דאמר לפי שאין לה קבע הרי יש לה קבע למאן דאמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה הרי אין מעמידה בדבר המקבל טומאה:

מתני'

מתני'

(דף כח.) איזהו מטה של תלמידי חכמים כל שאין תחתיה אלא מנעלים של בעל הבית בימות החמה וסנדלים בימות הגשמים שנותנם שם כשהוא בא לשכב ולישן חולץ מנעליו ונותנן תחת מטתו אבל לא תחת תחתיה דבריס אחריס גנאי הוא לו שמרגיל בני הבית לשם ט): **על בני מעיין.** גג שסדרה ט) שלהן מגין עליהן: **הסוككני.** אלמא סכך קרי ליה: **ואיבעיא אימא.** לר' יהודה מטה אהל היא אלא הייו טעמא דשרי משום דסוכה אהל קבוע הוא: **ולא אתי ערלי ומבטל קבע.** להסיר שם הסוכה מכאן: **והא ר' שמעון דאמר נמי סוכה קבע** (ל). דבעי ארבע' דפנות ואמרי' בפרק קמא (דף ז:) ר' יהודה ור' שמעון ורבן גמליאל ור' אליעזר ואחריס כולהו סבירא להו סוכה דירת קבע בעינן וקאמר בתמניתין לפי דלכיון למדנו שהישן תחת המטה לא יצא ידי חובתו: **משיחתו.** לשון שיחת חולין ושמחה: **מלמד.** תלמוד לגב אורחיה לחזיל לאשמועינן שני דבריס שלמדנו הולך בלשונו בדבר שמוכל להבין בו דבר חידוש דאי אמרת מדבריו לא שמעינן מינה שתהא שיחת חולין צריכה ליתן לב ללומדה אבל השתא אשמעינן דצריך להטות אוזן אף לשיחתן שאף היא סופה להבין בה דבר תורה מדבריו משמע דבריי תורה שהוא מתכוין ללמדן לתלמידים: **צריכה לימוד.** צריך לשומעם שיתנו לה לב: **ועלהו.** דבר קל שבו: **מתני' בכרעי המטה.** מטה שלמה: **ר' יהודה אומר כו'.** טעמא מפרש בגמרא: **גמ' שאין לה קבע.** שמטלטלת על ידי מטה ור' יהודה לטעמי' דאמר סוכה דירת קבע בעינן: **שמעמידה כו'.** ואע"פ שלא למדנו פסול אלא לסכך הואיל ועיקרו של סכך אלו מעמידין הוי כאילו סיכך בדבר המקבל טומאה: **אבל סיכך על המטה.** ולא סמך הסיכוך בכרעים אלא על גבי יתידות אבל כל דופני הסוכה אינן אלא מטות משלשה צדדין לא פסיל ר' יהודה דהא לא גמרי' פסול מיניה לסוכה אלא לסיכוך וזה לא הוא ולא מעמידו בספוני' ולענין קבע נמי יש קבע לסיכוך:

מתני'

קנה

תורה אור השלם

1. עוֹר וּבָשָׂר תַּלְבִּישֵׁנִי וּבְעֲצָמוֹת וְגִידִים תְּסֹכְּכֵנִי: איוב י יא
2. וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְעָלֵהוּ לֹא יִבּוֹל וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ: תהלים א ג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ס והא ר' שמעון וכו' קבע בעיא דבעי ד': (ב) תוס' ד"ס שאין לה קבע שמיטלטלת וכו' דירת קבע בעיא כך פירש:

מוסף רש"י

שאפילו שיחת תלמידי חכמים צריכה לימוד. כדי להתלמד לדבר בלשונם שהוא בלשון נקיה ועושר ומרפא (ע"ז יט:). שנאמר ועלהו לא יבול. ועלהו הוי דבר קל שבמלון, וכתיב לא יכול, כלומר לא יקל לאיבוד (שם).

מוסף תוספות

א. והוה ס"ד שימדוד מתחתיה [מא]הקרקע (ומתחת) [שמתחת] המטה שאין המטה ממעטת בחלל כשם שאינה ממעטת בעלמא וקאמר רבי יהודה דהא ממעטא. ריטב"ש, ב. שאין הסוכה נסמכת על המטה. תוס' הרא"ש, ג. קיימא סוכה. שם.

ה) [יומא י:], ו) [נעיל ז:], ז) [נעיל ז:], ח) [נעיל יא.], ט) [נעיל ז:], י) רש"ל מ"ע, יא) ע"ז יט: ע"ב, יב) [ס"ל מולין שלן], יג) [בע"ז יט: מיתא תלמוד ועי' בפרש"י דהתם ודהכא], יד) [ורבא"ס מפ' בע"ז ע"ב], טו) בס"א: גב שדרה,

מתני' סוכה המדובללת ושצילתה מרובה מחמתה כשרה המעובה כמין בית אע"פ שאין הכוכבים נראין מתוכה כשרה: **גמ'** מאי מדובללת אמר רב [א]סוכה ענייה ושמואל אמר [ב]קנה עולה וקנה יורד רב תני חדא ושמואל תני תרתי רב תני חדא סוכה מדובללת מאי מדובללת מדולדלת שצילתה מרובה מחמתה כשרה ושמואל תני תרתי מאי מדובללת מבולבלת ותרתי קתני סוכה מבולבלת כשרה וצילתה מרובה מחמתה כשרה אמר אביי [ג]לא שנו אלא שאין בין זה לזה שלשה טפחים אבל יש בין זה לזה ג' טפחים פסולה [ד]אמר רבא [ה]אפילו יש בין זה לזה שלשה טפחים נמי לא אמרן אלא שאין בגגו טפח אבל יש בגגו טפח כשרה דאמרינן חבוט רמי אמר רבא מנא אמינא לה דכי אית [ו] ביה טפח אמרינן חבוט רמי וכי לית ביה לא אמרינן חבוט רמי דתנן [ז]קורות הבית והעלייה שאין עליהם מעזיבה והן מכוונות טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא בין התחתונה לעליונה ביניהן טמא על גבי העליונה כנגדה עד לרקיע טמא היו העליונות כבין התחתונות טומאה תחתיהן תחת כולן טמא על גביהן כנגדן עד לרקיע טמא ותני עלה [ח]בד"א בזמן שיש בהן טפח וביניהן פותח טפח אבל אין ביניהן פותח טפח טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא ביניהן ועל גביהן טהור אלמא כי אית ביה טפח אמרינן חבוט רמי וכי לית ביה טפח לא אמרינן חבוט רמי שמע מינה יתיב רב כהנא וקאמר להא שמעתא אמר ליה רב אשי לרב כהנא וכל היכא דלית ביה טפח לא אמרינן חבוט רמי והא תניא [ט]קורה היוצאה מכותל זה ואינה נוגעת בכותל זה וכן שתי קורות אחת יוצאה מכותל זה ואחת יוצאה מכותל זה ואינן נוגעות זו בזו פחות משלשה אינו צריך להביא קורה אחרת שלשה צריך להביא קורה אחרת [י]רבן שמעון בן גמליאל אומר פחות קנה עולה וקנה יורד. שלא השוה את הסכך להסכיב את הקניס ואת אחד למעלה ואחד למטה ומתוך כך חמתה מרובה מצילתה ואשמעינן מתני' דאמרינן (כ) כל שאילו היו מסוככין בשוה היתה צילתה מרובה מחמתה כשרה: (ג) **רב פני חדא.** מדובללת ושצילתה מרובה מחמתה אחדא סוכה קיימי: **ושמואל פני.** מתני' בתרי סוכות: **רב פני חדא.** סוכה שהיא ענייה שהיא מדובללת מדולדלת אם צילתה מרובה מחמתה כשרה: **ושמואל פני תרתי.** סוכה מבולבלת כשרה דאמרינן רואין ושצילתה מרובה מחמתה אחרתי היא דאשמעינן נמי בסוכה ענייה שיש בה חמה אם צילתה מרובה כשרה: **לא שנו.** דשמואל דקנה עולה וקנה יורד כשרה דאמרינן רואין: **אלא דאין בין זה לזה שלשה.** דכל פחות משלשה חדא היא: **שאין בגגו.** בקנה העולה רחב טפח דלאו שם אהל עליה לאחשובי ולמימר ביה חבוט רמי השפל והשלך אותו על האויר שמתחתיו דהיינו נמי ענין גוד אחית אלא לענין מחיצה דהוי חודה של מחיצה שייך למימר גוד אחית משום אותה והורד ולענין המוטל לרוחב ודא לשמוש אויר שייך למימר חבוט: **אמרינן חבוט רמי.** כשגבוה שלשה ויותר דאילו בפחות מג' לאו חבוט הוא שהרי הוא כמושכב עליו: ה"ג להך מתניתין באהלות **קורות הבית והעלייה שאין עליהן מעזיבה והן מכוונות טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא בין התחתונה לעליונה ביניהם טמא על גבי העליונה כנגדה עד לרקיע טמא היו העליונות כבין התחתונות טומאה תחתיהן תחת כולן טמא על גביהן כנגדן עד לרקיע טמא.** וה"פ קורות הבית אותן שהעלייה עשויה בהן שקורין שוליב"א קורות העלייה הן שהגג עשוי בהן שקורין טרי"ב וגגין שלהן מלקין היו ושוין ומניחין הנסרין מקורה לקורה כמין תקרת עליה: **שאין עליהם מעזיבה.** ולא נסרים ומעזיבה לאו דוקא נקט אלא דסתם היכא דליכא מעזיבה ליכא נסרים: **והן מכוונות.** העליונות מכוונות כנגד התחתונות ומתהילות עליהן: **טומאה תחת אחת מהן.** תחת אחת מהתחתונות: **תחתיה טמא.** על פני כל אורכה דיש ברוחבה טפח כדמפרש לקמן ומביאה את הטומאה וכל שאר הבית מטה ומעלה טהור ואף כנגד אותה הקורה למעלה דהיינו בינה לבין העליונה (ד) ואין טומאה אלא תחתיה לבד: **בין התחתונה לעליונה ביניהן טמא.** כל כלים שבין אותם השתים טמא שהעליונה מאהלת על הטומאה ומביאה את הטומאה על פני כל אורכה תחתיה: **על (ה) העליונה.** ואם טומאה על העליונה: **כנגד הטומאה עד לרקיע טמא.** שהרי אין דבר חוצץ הימנה ומעלה: (ו) **היו העליונות כבין התחתונות.** אלא היו מכוונות זו כנגד זו אלא העליונות מכוונות כנגד התיר שבין התחתונות: **טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא.** דאמרינן בכל העליונות חבוט רמי והשליכם בין התחתונות והוי כל הבית מקורה והוי אהל אחד וכדמוקי בברייתא שהיה רוחב העליונות כשיעור תיר שבין התחתונות: **ומני עלה.** הכי גרסינן לה **בד"א בזמן שיש בהן טפח ויש ביניהן פותח טפח אבל אין ביניהן פותח טפח טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא ביניהן ועל גביהן טהור.** ולא גרסינן אין בהן טפח. והכי פירושא בד"א דכולה מתניתין בשיש בהן טפח כשיש בתחתונות הללו טפח ובינייהן פותח טפח מתוקמא מתניתין שפיר דאמרינן חבוט רמי כשהן מכוונות טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא ואו לא דכיון דיש בה טפח מבית את הטומאה וחוזר בפני הטומאה הלכך תחתיה טמא ועל גבה טהור. טומאה על גבה תחתיה טהור אפי' כנגד הטומאה **דאוזלא.** וכשאינן מכוונות כיון דיש ביניהן פותח טפח והעליונות רחבן כשיעור תיר שבין התחתונות כדקתני העליונות כבין התחתונות שהן כנגד האויר וכשיעורן טומאה תחת אחת מהן תחת כולן טמא דאמרינן חבוט רמי אבל אין ברוחבה העליונות טפח טומאה תחת אחת מהן מן התחתונות תחתיה טמא ואו לא דאמרינן חבוט רמי: **ביניהן.** בין התחתונות לעליונות (ז) כשהן מכוונות טהור והוא הדין בשאין מכוונות שעל (ח) גבה טהור ותחתיה טמא דכיון דיש בה טפח מבית את הטומאה ואוזלא בפני הטומאה לטהר על גבה. ומאן דגרים אין בהן טפח טועה דאם כן טומאה תחת אחת מהן אין כל תחתיה טמא דאין בה שיעור להבית הטומאה ואין על גבה כנגד הטומאה טהור שאין בה שיעור לחוץ וטומאה על גבה כנגד הטומאה טמא ומתחתיה נמי טמא דטומאה בוקעת ויורדת שאין בה שיעור לחוץ ובתוספתא (דאהלות פי"ג) גרסינן בהדיא במסקנא במה דברים אמורים פעם שניה וגרסינן הכי במה דברים אמורים כשיש (ט) פותח טפח אבל אין ביניהן כו': **הא שמעתא.** דרבא: (י) **פחות מארבעה כו'.** רבן שמעון סבירא ליה פחות מארבעה לגוד בכל דוכתא:

שתי

מתני' סוכה המדובללת ושצילתה מרובה מחמתה כשרה המעובה כמין בית אע"פ שאין הכוכבים נראין מתוכה כשרה: **גמ'** מאי מדובללת אמר רב [א]סוכה ענייה ושמואל אמר [ב]קנה עולה וקנה יורד רב תני חדא ושמואל תני תרתי רב תני חדא סוכה מדובללת מאי מדובללת מדולדלת שצילתה מרובה מחמתה כשרה ושמואל תני תרתי מאי מדובללת מבולבלת ותרתי קתני סוכה מבולבלת כשרה וצילתה מרובה מחמתה כשרה אמר אביי [ג]לא שנו אלא שאין בין זה לזה שלשה טפחים אבל יש בין זה לזה ג' טפחים פסולה [ד]אמר רבא [ה]אפילו יש בין זה לזה שלשה טפחים נמי לא אמרן אלא שאין בגגו טפח אבל יש בגגו טפח כשרה דאמרינן חבוט רמי אמר רבא מנא אמינא לה דכי אית [ו] ביה טפח אמרינן חבוט רמי וכי לית ביה לא אמרינן חבוט רמי דתנן [ז]קורות הבית והעלייה שאין עליהם מעזיבה והן מכוונות טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא בין התחתונה לעליונה ביניהן טמא על גבי העליונה כנגדה עד לרקיע טמא היו העליונות כבין התחתונות טומאה תחתיהן תחת כולן טמא על גביהן כנגדן עד לרקיע טמא ותני עלה [ח]בד"א בזמן שיש בהן טפח וביניהן פותח טפח אבל אין ביניהן פותח טפח טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא ביניהן ועל גביהן טהור אלמא כי אית ביה טפח אמרינן חבוט רמי וכי לית ביה טפח לא אמרינן חבוט רמי שמע מינה יתיב רב כהנא וקאמר להא שמעתא אמר ליה רב אשי לרב כהנא וכל היכא דלית ביה טפח לא אמרינן חבוט רמי והא תניא [ט]קורה היוצאה מכותל זה ואינה נוגעת בכותל זה וכן שתי קורות אחת יוצאה מכותל זה ואחת יוצאה מכותל זה ואינן נוגעות זו בזו פחות משלשה אינו צריך להביא קורה אחרת שלשה צריך להביא קורה אחרת [י]רבן שמעון בן גמליאל אומר פחות קנה עולה וקנה יורד. שלא השוה את הסכך להסכיב את הקניס ואת אחד למעלה ואחד למטה ומתוך כך חמתה מרובה מצילתה ואשמעינן מתני' דאמרינן רואין כל שאילו היו מסוככין בשוה היתה צילתה מרובה מחמתה כשרה: (ג) **רב פני חדא.** מדובללת ושצילתה מרובה מחמתה אחדא סוכה קיימי: **ושמואל פני.** מתני' בתרי סוכות: **רב פני חדא.** סוכה שהיא ענייה שהיא מדובללת מדולדלת אם צילתה מרובה מחמתה כשרה: **ושמואל פני תרתי.** סוכה מבולבלת כשרה דאמרינן רואין ושצילתה מרובה מחמתה אחרתי היא דאשמעינן נמי בסוכה ענייה שיש בה חמה אם צילתה מרובה כשרה: **לא שנו.** דשמואל דקנה עולה וקנה יורד כשרה דאמרינן רואין: **אלא דאין בין זה לזה שלשה.** דכל פחות משלשה חדא היא: **שאין בגגו.** בקנה העולה רחב טפח דלאו שם אהל עליה לאחשובי ולמימר ביה חבוט רמי השפל והשלך אותו על האויר שמתחתיו דהיינו נמי ענין גוד אחית אלא לענין מחיצה דהוי חודה של מחיצה שייך למימר גוד אחית משום אותה והורד ולענין המוטל לרוחב ודא לשמוש אויר שייך למימר חבוט: **אמרינן חבוט רמי.** כשגבוה שלשה ויותר דאילו בפחות מג' לאו חבוט הוא שהרי הוא כמושכב עליו: ה"ג להך מתניתין באהלות **קורות הבית והעלייה שאין עליהן מעזיבה והן מכוונות טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא בין התחתונה לעליונה ביניהם טמא על גבי העליונה כנגדה עד לרקיע טמא היו העליונות כבין התחתונות טומאה תחתיהן תחת כולן טמא על גביהן כנגדן עד לרקיע טמא.** וה"פ קורות הבית אותן שהעלייה עשויה בהן שקורין שוליב"א קורות העלייה הן שהגג עשוי בהן שקורין טרי"ב וגגין שלהן מלקין היו ושוין ומניחין הנסרין מקורה לקורה כמין תקרת עליה: **שאין עליהם מעזיבה.** ולא נסרים ומעזיבה לאו דוקא נקט אלא דסתם היכא דליכא מעזיבה ליכא נסרים: **והן מכוונות.** העליונות מכוונות כנגד התחתונות ומתהילות עליהן: **טומאה תחת אחת מהן.** תחת אחת מהתחתונות: **תחתיה טמא.** על פני כל אורכה דיש ברוחבה טפח כדמפרש לקמן ומביאה את הטומאה וכל שאר הבית מטה ומעלה טהור ואף כנגד אותה הקורה למעלה דהיינו בינה לבין העליונה (ד) ואין טומאה אלא תחתיה לבד: **בין התחתונה לעליונה ביניהן טמא.** כל כלים שבין אותם השתים טמא שהעליונה מאהלת על הטומאה ומביאה את הטומאה על פני כל אורכה תחתיה: **על (ה) העליונה.** ואם טומאה על העליונה: **כנגד הטומאה עד לרקיע טמא.** שהרי אין דבר חוצץ הימנה ומעלה: (ו) **היו העליונות כבין התחתונות.** אלא היו מכוונות זו כנגד זו אלא העליונות מכוונות כנגד התיר שבין התחתונות: **טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא.** דאמרינן בכל העליונות חבוט רמי והשליכם בין התחתונות והוי כל הבית מקורה והוי אהל אחד וכדמוקי בברייתא שהיה רוחב העליונות כשיעור תיר שבין התחתונות: **ומני עלה.** הכי גרסינן לה **בד"א בזמן שיש בהן טפח ויש ביניהן פותח טפח אבל אין ביניהן פותח טפח טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא ביניהן ועל גביהן טהור.** ולא גרסינן אין בהן טפח. והכי פירושא בד"א דכולה מתניתין בשיש בהן טפח כשיש בתחתונות הללו טפח ובינייהן פותח טפח מתוקמא מתניתין שפיר דאמרינן חבוט רמי כשהן מכוונות טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא ואו לא דכיון דיש בה טפח מבית את הטומאה וחוזר בפני הטומאה הלכך תחתיה טמא ועל גבה טהור. טומאה על גבה תחתיה טהור אפי' כנגד הטומאה **דאוזלא.** וכשאינן מכוונות כיון דיש ביניהן פותח טפח והעליונות רחבן כשיעור תיר שבין התחתונות כדקתני העליונות כבין התחתונות שהן כנגד האויר וכשיעורן טומאה תחת אחת מהן תחת כולן טמא דאמרינן חבוט רמי אבל אין ברוחבה העליונות טפח טומאה תחת אחת מהן מן התחתונות תחתיה טמא ואו לא דאמרינן חבוט רמי: **ביניהן.** בין התחתונות לעליונות (ז) כשהן מכוונות טהור והוא הדין בשאין מכוונות שעל (ח) גבה טהור ותחתיה טמא דכיון דיש בה טפח מבית את הטומאה ואוזלא בפני הטומאה לטהר על גבה. ומאן דגרים אין בהן טפח טועה דאם כן טומאה תחת אחת מהן אין כל תחתיה טמא דאין בה שיעור להבית הטומאה ואין על גבה כנגד הטומאה טהור שאין בה שיעור לחוץ וטומאה על גבה כנגד הטומאה טמא ומתחתיה נמי טמא דטומאה בוקעת ויורדת שאין בה שיעור לחוץ ובתוספתא (דאהלות פי"ג) גרסינן בהדיא במסקנא במה דברים אמורים פעם שניה וגרסינן הכי במה דברים אמורים כשיש (ט) פותח טפח אבל אין ביניהן כו': **הא שמעתא.** דרבא: (י) **פחות מארבעה כו'.** רבן שמעון סבירא ליה פחות מארבעה לגוד בכל דוכתא:

קנה עולה וקנה יורד. שלא השוה את הסכך להסכיב את הקניס ואת אחד למעלה ואחד למטה ומתוך כך חמתה מרובה מצילתה ואשמעינן מתני' דאמרינן רואין כל שאילו היו מסוככין בשוה היתה צילתה מרובה כשרה כך פירש הקונטרס. משמע לפירושו דכשיש בין זה לזה שלשה דפסולה לאביי היינו מטעם חמתה מרובה מצילתה ולא יתכן דכיון דאי קיימה חמה בראש כל אדם היתה צילתה מרובה אין לפסול בשביל חמה הבא מן הצד באלכסון ועושה אותה חמתה מרובה אלא היינו טעמא משום דלא חשיב סכך להצטרף כי האי גוונא כשיש בין זה לזה שלשה [א] אבל כי ליכא שלשה כלבוד דמי והכל אחד [ב]:

קורות הבית והעלייה. משנה היא במסכת אהלות פרק י"ב ותני עלה בברייתא היא כך היא שנויה בתוספתא דאהלות במה דברים אמורים בזמן שיש [ג] ביניהן פותח טפח אבל אין [ד] ביניהן פותח טפח וטומאה תחתיהן תחתיה טמא על גביהן ובינייהן טהור [ה] ביניהם או על גביהן כנגדן עד לרקיע טמא ותחתיהן טהור בד"א בזמן שיש בהן פותח טפח אין בהן פותח טפח ובוקעת ועולה בוקעת ויורדת והשתא הך ברייתא אסיפא דמתניתין קאי שהעליונות כבין התחתונות דכשהתחתונות אין בין זו לזו פותח טפח נמצא העליונות אין בהן פותח טפח שהן כבין התחתונות הלכך כשיש טומאה בתחתונות תחתיהן טמא שכל אחת ואחת מביאה טומאה על כולה הואיל ויש ברחבה טפח וביניהן טהורות כיון דאין בעליונה רוחב טפח לא אמרינן חבוט רמי ליחשב האויר שבין התחתונות כסתום ועל גבו נמי טהור דחוצלא בפני הטומאה דכיון דיש בו ברוחבו טפח והדר קאמר בד"א דמביאות טומאה וחוצלין כשיש ברחבן של תחתונה טפח אבל אין ברחבן טפח בין שהטומאה תחתיהן בין שהטומאה על גביהן כנגד הטומאה טמא ומן הצד טהור:

הא

[מתני'] סוכה מדובללת ושצילתה מרובה מחמתה כשרה. רב אמר מאי מדובללת, ענייה מדדלדלת, וחדא קתני במתני' והענייה שצילתה מרובה מחמתה כשרה. שמואל אמר מאי מדובללת מבולבלת, קנה עולה וקנה יורד, ותרתי קתני במתני', קנה עולה וקנה יורד, ושצילתה מרובה מחמתה כשרה. **אמר אביי** לשמואל דאמר קנה עולה וקנה יורד, לא שנו אלא שאין ביניהן ג' טפחים, דאמרינן כל פחות מג' כלבוד דמי, אבל יש ביניהן ג' טפחים, פסולה. **רבא אמר** אפי' אם יש בין זה לזה ג' טפחים אם יש בגגו של קנה העולה והיורד טפח כשרה, מאי טעמא אמרינן חבוט רמי, כלומר ראה העליונה כאילו הן למטה,

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"ה מהלכות סוכה הלכה יט ו סמג עשין מג טוש"ע ח"א סי' תרלא סעיף ד:
ו ב ג ד מיי' שם הלכה כא טוש"ע שם סעיף ה:
ז ה ו מיי' פי"ו מהל' טומאת מת הל' ו:

לעזי רש"י

שוליב"א (שוליבי"ש). קרשים (שבין קורה לקורה, ומהם עשויה התקרה).
טרי"ב. קורות הגג.

מוסף רש"י

קורה היוצאה. להמיר המנוי ונמונה על רוחב פתח המנוי מכומל לכומל וזו אינה מגעת לשני הכתלים (לעיל יח).

רבינו חננאל (המשך)

ולבוד הוא הכל. כדתנן באהלות פרק י"ב קורות הבית והעלייה שאין עליה מעזיבה והן מכוונות, פי' זו על זו אינה יוצאה התחתונה מנגגד העליונה, וביניהן בין בתחתונות ובין בעליונות פותח תחתיהן. טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא, כלומר היא מפסקת ומאהלת על הטומאה מלעלות למעלה, והצדדין אויר הן ואינן מאהילין. ואם הטומאה היא נתונה על גבי אחת מן הקורות התחתונות דהיינו ביניהן, כל דבר (המאהיל) [הנאהל] באותה הקורה עד הקורה של עלייה המכוונת כנגדה טמא. ואם הטומאה בקורה העליונה, כל דבר המאהיל על אותה (הקורה) [הטומאה] עד לרקיע הכל טמא. אם היו הקורות העליונות רחבות כשיעור האויר שבין התחתונות ונתונות אותן הקורות של עלייה כנגד האויר שבין קורות הבית, טומאה תחת אחת מהן, תחת הקורות התחתונות, הבית כולו טמא, אין הקורות של בית מפסיקות שהרי עליונות נתונות באויר שבין קורות הבית, וכשאהיל על מקצת מאהיל על הכל. **ותני עלה בתוספתא,** כלומר מפרשא בברייתא, במה דברים אמורים בזמן שיש בהן בקורות טפח, וביניהן פותח טפח, והקורות העליונות כנגד הפותח טפח, טומאה תחת אחת מהן הכל טמא. אבל אין בהן טפח ולא ביניהן פותח טפח, טומאה תחתיהן [תחתיהן] טמא, ביניהן ועל גביהן טהור. אלמא כי יש בקורות טפח אמרינן חבוט רמי, אין בקורה טפח לא אמרינן. וכן בסוכה אם יש בגגה טפח, אע"פ שקנה יורד מחבירו יותר מג' טפחים, אמרינן חבוט רמי. ומקשי **רב אשי** לרב כהנא, איני דבמילי אחרייתא זולתי הטומאה כל היכא דליכא טפח לא אמרינן חבוט רמי, והתניא בעירובין פרק מבוי קורה היוצאה מכותל זה ואינה נוגעת בכותל כו', עד

רבינו חננאל

מוסף תוספות

א. אף בצלתה מרובה מחמתה ודנין אויר זה המפסיק מגבוה לנמוך כאויר המפסיק מצד לצד כשהשכיב הקנים זה אצל זה שפוסל בשלשה. מאיר.
ב. ר"ל שאין העולה גבוה על היורד שלשה וכשרה מתורת לבוד אף על פי שאין דרך סכך בכך הואיל ומ"מ צלתה מרובה. סס.
ג. ה"ד מביאה את הטומאה לכלים שתחתיה וחוצצת שלא תעלה למעלה כדין אהל, וכל כלים שיש על גבי כל הקורות טהורים וכן כלים שבין קורה לקורה, שאפילו שאין באויר זה פותח טפח אינו מעכב לענין הפסקת טומאה. ריטב"ם.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דכי אית בה טפח וכו' וכי לית בה טפח לא אמרינן: (ב) רש"י ד"ה קנה עולה וכו' דאמרינן רואין כל שאילו וכו' וכשרה: (ג) ד"ה רב וד"ה ושמואל וד"ה רב תני הד"ל: (ד) ד"ה מתמיה טמא וכו' לגין העליונה טהורה ואין טומאה: (ה) ד"ה על גב העליונה: (ו) ד"ה היו העליונות וד"ה טומאה הד"ל: (ז) ד"ה ביניהן וכו' בד"ל כשיש בהן פותח טפח אבל אין בהן פותח טפח טומאה בוקעת ועולה טומאה בוקעת ויורדת הס"ד:

הגהות הגר"א

(ז) בד"א בזמן שיש בהן פותח טפח אבל אין ביניהן פותח טפח טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא ביניהן ועל גביהן טהור. הגר"א.
(ח) בד"א בזמן שיש בהן פותח טפח אבל אין ביניהן פותח טפח. הגר"א.
(ט) בד"א בזמן שיש בהן פותח טפח אבל אין ביניהן פותח טפח. הגר"א.
(י) רבן שמעון בן גמליאל אומר פחות קנה עולה וקנה יורד. הגר"א.
(כ) ד"ה רב אמר מאי מדובללת, ענייה מדדלדלת, וחדא קתני במתני' והענייה שצילתה מרובה מחמתה כשרה. שמואל אמר מאי מדובללת מבולבלת, קנה עולה וקנה יורד, ותרתי קתני במתני', קנה עולה וקנה יורד, ושצילתה מרובה מחמתה כשרה. אמר אביי לשמואל דאמר קנה עולה וקנה יורד, לא שנו אלא שאין ביניהן ג' טפחים, דאמרינן כל פחות מג' כלבוד דמי, אבל יש ביניהן ג' טפחים, פסולה. רבא אמר אפי' אם יש בין זה לזה ג' טפחים אם יש בגגו של קנה העולה והיורד טפח כשרה, מאי טעמא אמרינן חבוט רמי, כלומר ראה העליונה כאילו הן למטה,